

Ruta festívola per a amants, o no, de les falles

Durant els dies de falles, la ciutat de València esdevé un autèntic formiguer de festa, color i pólvora. Les opcions per a tots aquells que gosen passar les festes al cap i casal són infinites. Per això us proposem un itinerari que únicament intenta fer el més atractiu possible a tothom el cycle festiu de les falles, tant per als veïns com per als visitants.

El nostre itinerari és netament monumentalista, és a dir, està basat en els cadafals especials. Pot iniciar-se per qualsevol de les etapes proposades i fer-ho en el sentit desitjat. Les etapes estan numerades i les alternatives marcades amb lletres, que podreu trobar al plànol de les pàgines 62 i 63. Oblideu-vos del cotxe i aneu caminant, amb calcer adequat i roba còmoda. O utilitzeu el transport públic per a salvar les distàncies més llargues. Si us alceu de bon matí, gaudireu de les despertades que es fan arreu de la ciutat i aprofitareu les primeres hores per a visitar els monuments quan la gentada encara no els inunda. De segur que així guanyareu temps al temps. Si ja esteu preparats, au!, fem camí.

1. Falla Na Jordana. Iniciem el nostre itinerari sota el cadafal de Na Jordana. Us recomanem veure aquesta falla des de la perspectiva del carrer de Salvador Giner: hi podreu apreciar el cadafal retallat contra el cel. Aquesta falla pertany a la "Secció Especial" i és obra de Manolo Martín, amb les col·laboracions del dissenyador Sigfrido Martín Begué, el guió de Vicent Jarque i l'experiència del fuster Manolo García "Tocino". "2001-Pinotxada universal" és el lema de la falla. Manolo Martín continua en la seua línia d'oferir coses diferents al món de les falles, i manifesta que el que ha plantat enguany no té res a veure amb el que s'ha fet fins ara en matèria fallera. Aquest és un colossal Pinotxo que presenta una línia totalment innovadora,

A la ciutat de València es planten 375 monuments grans i 373 falles infantils.

amb figures i escenes no exemptes de crítica i sàtira. El cadafal, de segur que sorprendrà gratament tots aquells que s'hi acosten. A més, la falla infantil de Na Jordana també és de la "Secció Especial". Marisa Falcó i Paco Pellicer han plantat un cadafal molt divertit. Si us interessa l'art contemporani, l'IVAM (carrer de Guillem de Castro) i el Centre Cultural de la Beneficència (al carrer Corona) es troben molt a prop de Na Jordana.

Una altra falla d'interès és la de Mossèn Sorell-Corona (a). Enguany, la proposta combina art, concurs i història en

Al costat, imatge d'un ninot faller. Dalt, esbòs de la falla Na Jordana d'enguany.

un cadafal ple de pardals i pardalots. La Falla Vall de Laguar-Pare Ferris (b) és de la secció B, i Josep Puche n'és l'artífex.

No deixeu de fer una paradeta en Dolços Conxín, al carrer Salvador Giner, i compreu uns pastissets: no us en penedireu. Pel carrer de Dalt, entrareu al cor del barri del Carme. A dreta i esquerra les comissions falleres alcen els cadafals en indrets increïbles. Si teniu fam, podeu fer un mosset a Can Bermell, carrer de Sant Tomeu, on fan menjars, entrepans i tapes d'autèntica qualitat; o a La Carxofa, al carrer de Baix. La zona Cavallers-Sant Jaume-Tossal-Sant Miquel, a poqueta nit, es transforma i esdevé un espai lúdic d'ambient i copes amb locals tan recomanables com Cavallers, Sant Miquel, Cavallers de Neu, Circus, etc. Si us va l'ambient gai, no ho dubteu: Venial.

Des d'ací teniu ben a prop el Teatre Talia. També us trobeu a tir de pedra de la plaça de la Mare de Déu, centre i origen de la ciutat, reblerta de flors els dies 18 i 19 de març. Si voleu fer una paradeta, us recomanem el Cafè de la Seu, La Marxa, El Negrito, La Cava del Negret, Pinball i el Cafè Malvarrosa. I al Tossal, si encara teniu gana, us recomanem unes clòtxines a La Pilarica, carrer Moro Zeit.

2. Plaça de la Mercè. Venint del Mercat Central, entrem a la plaça de la

Mercè, un dels emplaçaments amb més tradició comercial de la ciutat on s'alcen dues falles, gran i infantil, incloses a la "Secció Especial". Si no aneu amb pressa i us agrada el "contacte" humà, pegueu-li la volta a la falla i sentireu aquesta escalfor tan especial. La falla gran és de Vicent Almela Caballé. El lema, "2001-El futur està servit", un cadafal molt contemporani i particular, amb una composició oberta i plena d'espais lliures que afavoreix la sensació de lleugeresa. Molt recomanable la visita amb detall de les seues escenes, plenes de sàtira, enginy i crítica. Almela proposa, en definitiva, la vida a l'espai, la vida sense gravetat. El cadafal infantil és obra de Pere Rodríguez. Digne de parar-hi esment. Si encara no us heu empassat una mesura de bunyols, aquest és el moment: pels voltants es troben Santa Catalina, El Siglo i Collado, les xocolateries amb més tradició de la ciutat.

Des d'ací, podeu tornar al Mercat Central, edifici singular ple de vida i color i podeu aprofitar per visitar la plaça Redona, un conjunt urbà d'interès on, a més a més, podreu fer un mosset a La Coveta. Ben a prop, hi ha l'església de Santa Caterina, monument històric.

3. Plaça de l'Ajuntament. Enguany, la falla oficial canvia d'artesà. El segon de la saga Santaeulàlia, Pere, s'encarre-

ga de plantar un cadafal dedicat al segle que acabem d'abandonar. Fent-ne ús de la caricatura extrema, presenta escenes atractives i divertides que de segur que us faran riure.

La falla infantil la plantarà per quart any consecutiu Bernat Estela, amb un tema més seriós que no en altres ocasions. Si us trobeu per la plaça les vesprades del 17 o 18, recordeu que podeu contemplar igualment l'acte de l'ofrena que entra pels carrers de Sant Vicent i de la Pau. Encara més, si passeu vora les dues del migdia, podreu gaudir de les millors mascletades del cicle festiu.

Des de la plaça de l'Ajuntament, també podeu contemplar la vanitat humana en la seua màxima expressió al balcó de l'Ajuntament; les colzades i xafades hi són la constant per tal de guanyar una posició privilegiada.

Si teniu fam, podeu atipar-vos a la Cooperativa Amorós (carrer d'En Llop). Al carrer Pérez Bayer hi ha la llibreria Tres i Quatre, que la cultura també és important! La Falla Universitat Vella (j), molt a prop, és sempre diferent i amb ambient de revetlla a les nits.

Abans d'endinsar-se en l'Eixample, conjunt urbanístic del qual cal destacar el seu tram i edificis, podeu visitar la Falla Pizarro-Ciril Amorós (f), amb un estil de modelat més actual i unes composicions estètiques mes trencadores.

En travessar la Gran Via, trobareu la Fira del Llibre Antic i d'Ocasí, un bon moment per a fer una ullada per les edicions mítiques o exhaurides.

4. Regne de València-Duc de Ca-làbria. Josep Pasqual, "Pepet", amb la seua dilatada experiència en el món faller, planta una falla de "Secció especial", amb moltes reminiscències del passat. Anàrquica en la seua composició, com és habitual en ell, necessita, però, de l'acompanyament del mateix artista per a entendre'n el contingut i l'expressió. "Donem canya!" és el títol, ben expressiu, d'aquest cadafal surrealista. La falla infantil és obra de Juanjo García, qui entra a la "Secció Especial" per deixar la seua particular empremta de gràcia i enginy.

Si és l'hora, podeu dinar o sopar plats casolans a Los Madriles, a l'avinguda

Antic Regne. I si voleu tastar menjar italià autèntic i sense tòpics, II Ritrovo, al carrer de Maties Perelló, 55, és el lloc ideal. També podeu traure la targeta de crèdit i reservar taula per a dinar o sopar a Óscar Torrijos, al carrer Dr. Sumsi, un dels millors restaurants de la ciutat segons diuen els especialistes i els qui s'ho poden pagar. Després de l'àpat, podeu passejar fins el riu per veure els castells de focs artificials que tenen lloc al llit del Túria, al costat del pont de la Mar, i durant totes les nits de falles.

Al llit del Túria, podeu visitar la Ciutat de la Ciència, i si teniu sort, i entrada, l'Hemisfèric. I si sou amants de la música, hi ha el Palau a l'altra vora del riu. La llibreria Crisol és ben a prop i us ofereix una alternativa més.

La falla Jacinto Benavente-Regina Na Germana (g) és de 2a-B. Ignasi Ferrando l'ha titulada "Setembre". Aquesta és una falla diferent, fruit d'una imaginació jove i fora dels cànons tradicionals. Sorprenent. I la falla Hort de Sant Valer-Av. de la Plata (i), de 3a-A, és de Manuela Trasobares. "De València a Brasil només hi ha un fil" és el lema d'aquesta artista fallera tarragonina. Colpidora i

RAFA GIL / DUC DE CALÀBBRIA

A l'esquerra, nit de la crema. Dalt, esbós de la falla Regne de València-Duc de Calàbria.

descarada, sense prejudicis ni traves morals, la falla de Manuela tracta els temes de caire sexual amb total desinhibició. De segur que més d'un s'escandalitza.

També en aquesta part de la ciutat, es troba la falla Passeig de l'Albereda-

Avinguda de França (j), de 1a-A. Els germans Ferrer l'han titulada "Una odissea de l'espai". De la mà de Julio Tormo i un grapat "d'amics" i afegits, els Ferrer planten la falla més alta d'enguany, l'han vestida els alumnes de l'Escola d'Arts i Oficis. A més, la falla infantil, d'Arman-

Programació oficial

15 de març (dijous)

- 8.00 h. Plantada de totes les falles infantils.
- 20.00 h. Clausura de l'Exposició del Ninot.
- 00.00 h. Plantada de totes les falles i castell de focs d'artifici a l'Albereda.

16 de març (divendres)

- 12.00 h. Al soterrani del Mercat de Russafa, inauguració de l'Exposició antològica de la festa de les falles, organitzada pel Gremi Artesà d'Artistes Fallers.
- 16.30 h. En la tribuna instal·lada enfront de l'ajuntament, repartiment dels premis obtinguts per les falles infantils en les diferents seccions, i també de presentacions, cavalcades, llibrets i *playbacks*.
- 0.00 h. Castell de focs d'artifici a l'Albereda.

17 de març (dissabte)

- 9.30 h. En la tribuna instal·lada enfront de l'ajuntament, repartiment dels premis obtinguts per les falles de les diferents seccions, per la cavalcada del ninot, carrers engalanats i il·luminats, presentacions, llibrets i *playbacks*.
- 16.00 h. Ofrena de flors a la Mare de Déu durant tota la vesprada i nit per part de nombroses comissions falleres.

1.00 h. Castell de focs d'artifici al passeig de l'Albereda.

18 de març (diumenge)

- 11.00 h. Homenatge al poeta Maximilià Thous, en el monument situat en l'encreuament dels carrers Sagunt i Maximilià Thous.
- 12.00 h. Homenatge al Mestre Serrano, en el monument de l'Av. Regne de València. En acabant, gran mascletada.
- 16.00 h. Ofrena de flors a la Mare de Déu dels Desemparats durant tota la vesprada i nit per nombroses comissions de falla.
- 1.30 h. Nit del foc a l'Albereda a càrrec de la Pirotècnia Caballer, SA.

19 de març (dilluns)

- 22.00 h. Crema de les falles infantils.
- 22.30 h. Crema de la falla infantil guanyadora del primer premi de la Secció Especial.
- 23.00 h. Crema de la falla infantil de la plaça de l'Ajuntament.
- 0.00 h. Crema de totes les falles de València.
- 0.30 h. Crema de la falla guanyadora del premi de la Secció Especial.
- 1.00 h. Floret de focs aeris, a la plaça de l'Ajuntament i crema de la falla.

Falles d'interés artistic

- Falla Mossèn Sorell - Corona
- Falla Vall de Laguar - Pare Ferris
- Falla Serrans - Plaça dels Furs
- Falla Universitat Vella
- Falla Pizarro - Ciril Amorós
- Falla Jacinto Benavente - Reina Na Germana
- Falla Exposició - Micer Mascó
- Falla Hort de Sant Valer - Avda. de la Plata
- Falla Passeig Albereda - Avda. de França
- Falla Duc de Gaeta - Poble de Farnals
- Falla Plaça d'Espanya
- Falla Albacete - Marvà
- Falla Palleter - Erudit Orellana
- Falla Avda. Pérez Galdós - Calixte III
- Falla Arrancapins
- Falla Ceramista Ros - Josep M. Mortes Lerma
- Falla Quart - Extramurs - Velázquez
- Falla Lepanto - Guillem de Castro
- Falla Acacias - Picaio
- Falla Periodista Gil Sumbiela - Azucena
- Falla General Llorens - Marco Merenciano
- Falla Pizarro - Barrio Quint

© 2001 Estudi Cartogràfic Alonso Editor

Falles de la secció especial

- 1 Falla Na Jordana
- 2 Falla Plaça de la Mercè
- 3 Falla Plaça de l'Ajuntament
- 4 Falla Regne de València - Duc de Calàbria
- 5 Falla Sueca - Literat Azorín
- 6 Falla Cuba - Buenos Aires
- 7 Falla Convent de Jerusalem - Matemàtic Marçal
- 8 Falla Plaça del Pilar
- 9 Falla Monestir de Poblet - Aparicio Albiriana
- 10 Falla Avinguda Burjassot - Pare Carbonell
- 11 Falla Avda. Malvarrosa - Pons - Cavite

Dalt, l'artista Manuela Trasobares, amb alguns ninots del monument que ha dissenyat per a la comissió Hort de Sant Valer-Av. de la Plata. Al costat, esbós de la falla Convent de Jerusalem.

do Serra, milita a la Secció Especial amb un repte: quedar per davant d'alguna de l'altra vora del riu. El temps i el jurat diran.

La falla Exposició-Micer Mascó (h), els artistes Latorre i Sanz l'han batejada amb el lema "Què és allò que s'estila enguany? Un balneari i un bany". Amb línies i composició més modernes, però amb un tractament i modelatge absolutament clàssics, el cadafal recorda molt les darreres creacions del mestre Puche.

Duc de Gaeta-Pobla de Farnals (k), de Miquel Santaaulàlia, porta el lema "Enquadres". Fidel al seu estil, Santaaulàlia fa esclatar la caricatura en un cadafal d'estructura original i composició lluidora. Extremadament divertida per baix, amb molta acidesa i crítica. Un mestre. I la falla infantil, que competeix per segon any consecutiu a la Secció Especial, és obra d'un debutant: Fede Ferrer.

Internant-vos al barri de Russafa vell, ràpidament arribareu al Mercat. Una recomanació especial: per a passejar per Russafa és millor fer-ho després d'amaragar-se el sol, les il·luminacions d'aquest barri resulten impressionants.

5. Sueca-Literat Azorín. Aquesta falla és de la Secció Especial. I "Contacontes, faules i fantasies" n'és el lema. Pere Baenas i Andrés Martorell presenten enguany un monument de dimensions colossals, amb moltes peces de

grandària espectacular dedicades als contes xinesos. Una falla de línies i temàtica tradicionals. La falla infantil és una segona versió cinematogràfica de la Secció Especial Infantil.

6. Cuba-Buenos Aires. També de la Secció Especial, aquesta falla, obra d'Albert Rajadell, té com a lema "Fidel... a la seua obra". Rajadell proposa una falla dedicada al món de l'òpera, amb uns volums molt importants i amb una composició arriscada, per l'equilibri i per la visió del monument. Una barreja d'estils on podem trobar de tot: classicisme, art decó, caricatura, barroc, etc. La falla infantil, obra de Juli Monterrubio, intentarà revalidar l'èxit obtingut l'any anterior. I si us agraden els carrers engalanats, la falla Cuba-Dènia n'ha enllestit un dels millors.

Abans d'eixir de Russafa, feu una estació al forn del carrer de Cadis. Tant se val l'hora que siga: sempre és obert. En travessar Germanies, si teniu fam, hi ha dues possibilitats: Las Buras Orensanas, amb orella i altres típiques tapes gallegues, o Trufas Martínez, al carrer de Russafa. Sense comentaris.

7. Convent de Jerusalem-Matemàtic Marçal. L'any passat va ser la guanyadora de la secció especial. Enguany, Paco López Albert l'ha titulada "Descobriments del segle XVIII", una forta do-

si de caricatura i sàtira que abandona l'estètica reblerta d'ornamentació, rantes i brodats. Se n'ha de destacar alguna de les escenes que presenta, com ara "La guillotina", una visió molt afilada de l'acte de circumcisió d'un xiquet. Un esbós admirable. I Bernat Estela intentarà, amb el seu cadafal infantil, arrabassar el triomf a Juli Monterrubio.

8. Plaça del Pilar. Aquesta falla de la Secció Especial és d'Emili Miralles i "El menjar està servit", el lema, que porta la gastronomia al carrer per tal de fer crítica dels temes d'actualitat. Una composició en ventall amb una sola cara, típica de l'emplaçament, i que tan bons resultats ha donat temps arrere. La falla infantil també milita en especial i és obra d'un debutant en la categoria: Manuel Rubio.

Si la fam és canina o voleu escalfar el cos, La Masia del Vino, al carrer de l'Hospital, o la Cafeteria Balears, a l'Avinguda Baró de Càrcer, us acolliran. Els més agosarats podeu endinsar-vos al barri xinès, o les runes que n'han deixat, per... xe! el que us vinga en gana.

La falla Arrancapins (p) està fora de concurs. "Mercat a la plaça" és el seu lema. De segur que al mercat es vendrà alguna cosa més que albergines i enciams. Autèntica.

Caminant per la ronda podeu arribar a l'etapa 1. Des de l'estació del Metro

d'Àngel Guimerà, podeu continuar a la següent etapa, Campanar, i en un tres i no res fareu cap a Monestir de Poblet, on es planta l'Antiga de Campanar. Si us agrada l'ambient d'un poble, ací el podreu trobar.

9. L'Antiga de Campanar. Aquesta falla de la Secció Especial és d'Alexandre Santaaulàlia. "Les quatre estacions" n'és el lema. Potser la més "clàssica", en el sentit estricte de la paraula, de totes les falles que enguany participen en la Secció Especial. No deixeu de contemplar amb cura la figura de la dona que assota el vent de l'hivern, una de les figures més belles que es podrà veure enguany. La falla infantil concursa en la Secció Especial i és obra de Joan S. Blanch, considerat per alguns com l'artista del futur.

10. Av. Burjassot-Pare Carbonell. També de la Secció Especial, la falla porta per títol "2001-Una odissea en Be-

nicalap" i és obra de Josep Francesc Espinosa. Malgrat la limitació pressupostària, és l'única falla de la secció que tracta fonamentalment els problemes del barri: abandonó, falta d'enllumenat, enderrocs, destrucció del patrimoni, manca de serveis, i la invasió dels "nous senyors" de l'eufemístic "polígon d'Ademús". La falla infantil milita en la secció especial i és obra de Jordi Fresquet.

Des d'ací, podeu allargar-vos fins el parc de Benicalap per gaudir dels arbres i l'aire lliure. Altres falles interessants són les d'Acàcies-Picaio (t), Periodista Gil Sumbiela-Azucena (u) i General Llorens-Marco Merenciano (v), que tenen els seus monuments infantils en la Secció Especial.

Cal pujar al metro sense més i acostarse el més possible a Malva-rosa.

11. Falla Malva-rosa-Ponz Cavite.

Aquesta falla de la Secció Especial és de Paco Mesado, qui l'ha titulada "Viaatge a la Malva-rosa". Tal vegada la manca de

pressupost obliga Francesc Mesado a proposar un cadafal massa conegut, massa vist. Sense aportar res de nou, res de desconegut, hi podeu veure un treball amb molta professionalitat i ben acabat per les mans d'un artesà amb molta experiència i bons col·laboradors.

El districte de Marítim arrecera barris com ara el Cabanyal, el Canyamellar, el Cap de França, Natzaret, la Malva-rosa, els Poblatos del Sud, Algirós... on planten 55 comissions. Si esteu per ací a hores de menjar, res millor que fer-ho als històrics restaurants del passeig de Neptú i de l'avinguda de la Malva-rosa.

I fins ací el nostre itinerari per a l'any 2001. De segur que hi ha coses d'interès que se'ns han passat, unes per oblit i altres per desconeixement, perquè les falles són un món en moviment i activitat constant. L'any que ve, intentarem corregir aquestes errades involuntàries. Bones falles.

Hernán Mir / Manolo Sanchis

Premis Literaris de la XII Nit de Sant Jordi. Perpinyà

30 d'abril de 2001

**Capella de
Sant Domènec
Perpinyà**

**Premi de Periodisme
escrit**

**dotat amb 410 €
(68.218 ptes./2.689 FF)**

Bases:

- Podran presentar-se a aquest premi reportatges inèdits, redactats en llengua catalana i sobre temes que tractin de Catalunya Nord. Els articles periodístics d'altres gèneres o formats (entrevista, etc.) no podran optar al premi EL TEMPS.
- L'extensió de les obres presentades no haurà de ser inferior als 4 fulls sencers, ni superior als 7 fulls i mig, a raó d'uns 1.800 caràcters per full. Els originals hauran de ser presentats per triplicat, amb paper de format A4, escrits per una sola cara. També es podran presentar en suport informàtic (disquet d'1,44 MB), o bé a través de correu electrònic, en format Microsoft Word i respectant igualment les dimensions esmentades.
- Els textos s'hauran de presentar sense cap firma. Les referències que permetin d'identificar l'autor o autora (nom, cognom, adreça i telèfon) hauran d'anar separades, però adjuntes a l'obra, dins d'un sobre tanat que únicament farà esment, en la part exterior, del títol de l'obra. En cas de presentar l'obra en disquet o per correu electrònic, les referències sobre l'autor o autora hauran d'anar en un document a part, anomenat "Autor", inclòs en el mateix disquet o en el mateix missatge.
- Les obres hauran d'arribar necessàriament abans del 15 d'abril del 2001 a Pere Codonyan (32, carrer Pierre Semard. 66270 El Soler), o a l'adreça electrònica d'EL TEMPS, eltemps@eltemps.com.
- El jurat del premi estarà format per les següents persones: Eliseu Climent, Jordi Fortuny i Miquel Payras. Secretari del jurat, amb veu però sense vot, Pere Codonyan.
- S'annunciarà l'obra guanyadora durant el sopar anual de la Nit de Sant Jordi, el 30 d'abril de 2001 a Perpinyà, organitzat per Òmnium Cultural de Catalunya Nord. L'article premiat serà publicat al setmanari EL TEMPS.

Més informació, tel. **0034 963 535 100**